

REDACTIA

Arad, Str. Aulich (Adam)

ABO MENTUL

Pentru Austro-Ungaria
de un an fl. 10; pe 1/2
an fl. 6; pe 1/4 de an
fl. 2.50 pe 1 lună fl.

Nr. de Duminecă pe
an fl. 2.—

Pentru România și străinătate:
pe an 40 franci.

Manuscrise nu se înapoiază.

ADMINISTRAȚIA

Arad, Str. Aulich (Adam)

INSERTIUNILE

de 1/2 p. pentru prima dată
7 cr.; a doua oară 6 cr.;
a treia oară 4 cr. și timbru
de 30 cr. de fiecare publi-
cațiune.

Atât abonamentele cât și
insertiunile sunt a se plăti
înainte în Arad.

Scrisori nefrancate nu
primesc.

TRIBUNA POPORULUI

Chestiunea autonomiei.

Sub acest titlu primim dela un membru distins al bisericii unite următoarele cercetări și reflexiuni interesante, referitoare la autonomia bisericășă :

I

(A) In alte țări și alte confesiuni, niște evenimente atât de însemnate, prin care parte a trecut, parte are să treacă biserica română unită, dau prilej la o întreagă literatură politică. Ca să ne provocăm la un exemplu viu, aici este biserica latină din Ungaria, care se mândrește cu o frumoasă literatură numai în giurul chestiunii autonome. La noi, se înțelege, nici urmă de așa ceva. Noi, ca de obicei, ne croim niște pretenșii titanice și nu avem nici capacitatea, nici dibăcia de a ni-le și înfrunța, cel puțin potrivit demnității și sfînteniei cauzei, în giurul căreia pretindem a lupta.

Faptul acesta, pe care unit cu drept cuvânt l'ar pute apostrofa de apatie ori nepăsare, e foarte caracteristic, și cu atât mai caracteristic, ca temperamentul celor din Blaj, nu era de o natură atât de flegmatică, ca să lase trecută o cauză atât de fatală pentru biserica rom. unită. Orice s'a afirmat, ori ce s'a discutat despre biserica unită, despre locul ei în biserica universală latină, despre puritatea și legalitatea unirei — n'a fost chestiune în care cuvântul celor din Blaj să nu fi închis discuția.

Și de unde toate acestea ?

Au doară nu se mai află bărbați în întreaga biserică unită, cari să fie apți a strivi o chestie, cum este a autonomiei, în alvia dreptului public, trecând peste veleitățile gazetărești ca peste niște pia desideria de a doua mână ? Au eugetă cineva, că prin retăcerea adevărului, prin înșelăciunea optică a publicului, se va lămurii întru ceva cauză autonomică a bisericii unite ?

Am așteptat cu drept cuvânt, dacă nu opuri speciale și broșuri, cel puțin ultimul ciclu de articli din „Unirea” să tracteze altcum autonomia catolică, din punct de vedere al dreptului public al țării, dar' ne-am înșelat. Suntem în aceeași confușiune ca și cu ajutorul de stat și vom da același fiasco ca și atunci. Ne vom adresa la urma urmelor ear' la frasă, la țipete fără rost, cari se înțelege aduc de minune cu povestea germană „Der Esel in der Löwen-Haut.”

N'am cetit un articol referitor la chestiunea autonomiei catolice în care să nu să fi accentuat în sute de repetiții, „autonomia și independența” bisericii românești unite. Și unde-și are autonomia acesta dreptul de existență ? Pe ce bază de drept ne jucăm cu frasele acestea mari, de cari se leagă speranțele atâtor ușorcrezătorii ?

La dreptul vorbind, doar' nu este în Europa vre-o corporațiune sau societate, a cărei relație față de stat

să fie mai vacilantă, mai nesigură, ca tocmai a bisericii unite față de statul ungar. Nu află un articlu, o umbră de lege, pe care te-ai pute răzîmă în oare cât-va ca să-ți poți iustifica pretinsa autonomie și independența, și mirare cum publicul românesc e convins întocmai de contrariul ? Cum scriu unii, că „tribue să luptăm, să fim morțiș la autonomie și independența noastră bisericășă”, deși nici c'am avut vre-odata autonomie și independența.

Qui bene distinguit, bene docet.

Când vorbim de autonomia și independența bisericii noastre, trebuie să avem în vedere 2 lucruri și anume : poziția ei de drept în biserica universală catolică bazată pe canoanele bisericăști ori decretelor papali, și poziția respective relația ei față de statul ungar și biserica latină ungară, eventual și alte instituții legale, de pe teritoriul Ungariei. Poziția de drept a bisericii unite în organismul bisericii universale catolice e ținută din toate punctele de vedere și nu poate forma obiect de discuție, decât cel mult la oameni râvnitori de senzațiune ori ignoranți.

Relația bisericii unite însă față de statul ungar și față de biserica latină ungară, precum și față de privilegiile primatului din Strigoniu, ca suprema cap al bisericii catolice din Ungaria da, această poate și numai această poate fi obiect de discuție în chestia autonomiei.

Relația bisericii rom. unite față de cea catolică latină din Ungaria o decretează cunoscută și mult uitată bulă papală „Ecclesiam X-ti”.

Primatele Ungariei, ca persoană iuridică, are niște privilegii speciali, cum numai un cap bisericășesc mai are în întreaga biserică catolică. El, abstragând de la altele, formează al treilea for de apelație pe teritoriul Ungariei și are felurite privilegii de a convoca, și presida conciliile regnicolare etc.

În virtutea poziției de drept a primatului ungar deci biserica unită, ca biserică catolică, se subordina primatului din Strigoniu întocmai precum se subordinează biserica ruteană.

De sub iurisdicțiunea primatului o scoate bulă citată și constituindu-o într'o metropolie română cu 3 diocese sufragane (Orade, Lugos, Gherla) o declară de exemptă. Bula aceasta este unicul și singurul document care formează temelia așa zise independența și autonomiei bisericăști unite. Statul, de-oare ce numita bulă decretează ridicarea Metropoliei blăjene pe timpul absolutismului, înarticulează faptul acesta în art. de lege din 1868 XXXIX în următoarele :

„A fogarasi gör. kath. püspökségnek a gyulafehérvári gör. kath. Metropolia” czim alatt érsekségre emeltetése, nem küönbén a gör. katolikusok által fö állított lugosi és szamosújvári püspökségek törvénybe iktatnak.”

Ce a înarticulat statul din bula Ecclesiam X-ti ? A înarticulat un fapt împlinit pe timpul absolutismului, care nu l'a mai putut strica, dar a zice, că ar fi înarticulat aici și o autonomie ori independența, este doar

chiar și ridicol. A sistemisat, să zicem așa, biserica română unită într'o metropolie proprie și a alăturat-o lângă celelalte membre, cari la oalta compun biserica rom. catolică ungară.

Nu știe însă și nici că voește să știe de vre-o schimbare așa colosală cum pretind unii dintre ai noștri că avem. Independența noastră din „Ecclesiam X-ti”, pe care și latinii numai propter maius bonum o observă așa de voie de nevoie, să reducă la un fel de exemptiune, scoatere de sub iurisdicțiunea primatului ungară în spiritualibus, și numai în spiritualibus.

DELEGAȚIUNILE se vor întruni, precum se afirmă din mai multe izvoare oficioase, la 28 Noemvrie, în Viena, căci anul trecut ele își făceau ședințele în Budapesta dar cu mult mai curând, anume în luna Aprilie și Maiu.

Partidul popular catolic a pătruns într'adevăr deja și în Secuim. Dumineca trecută, 20 Octomvrie, a ținut adunări publice în 2 locuri, anume: Kézdi — Szt. — Lólek și Nagy — Nyujtód, ambele cu succes destul de frumos ca început. Erau adunați mii de oameni. Însăși foaia provincială „Székely Lapok”, redactată de Ovrei, recunoaște, că „episcopul Majláth e foarte popular” în părțile acelea.

Revisuirea regulamentului Dietei a fost și ea un punct în pactul pe baza căruia Széll a putut să ia moștenirea lui Bánffy. În curând comisia ad-hoc va și depune la biroul Dietei proiectul de modificare a regulamentului de până acum. Vor fi mai mult ori mai puțin schimbate peste o sută paragrafe și se vor introduce două capitale nouă.

Discuția asupra acestui proiect de revisuire se va face — așa se crede — înainte de întrunirea Delegațiunilor, presupunând că delegațiunile vor fi convocate pe ziua de 28 Noembre.

Noul consul la Budapesta. Dl. N. Mișu, secretar general al ministerului de externe al României a fost numit consul general la Budapesta.

DEPUTAȚIUNEA austriacă a cuolei, fiind și ea aleasă, în curând ambele vor începe a negocia din nou, prin „nunțieri” și „renunțieri”. Se înțelege, că fiecare va menține punctul de vedere al celor precedente, precum și pretenșiunile ce izvoresc dintr'nsul. Ori-și-cine știe, că ele îndeplinesc numai formalitățile legii și că nu se vor înțelege, astfel că negocierile vor veni în parlament.

Cu acest privilegiu desigur se vor urma discuțiunile din cele mai aprinse, mai ales în parlamentul austriac, unde cu toții se pregătesc a spune heghemonilor noștri niște buchii neauzite încă.

Lueger arde de nerăbdare așteptând acest moment.

Luptele din Transvaal.

Deși toate cablurile sunt în posesiunea Englezilor, privitor la aședierea Ladysmith-ului au ieșit la lu-

mină următoarele detalii, cari oricât ar fi de nefavorabile Engliterii, dar a trebuit să fie mărturisite :

Ministerul de războiu al Engliterii în buletinul mai recent recunoaște că în lupta dată Luni la Ladysmith au căzut 6 ofițeri, 54 soldați, răniți 9 ofițeri și 231 soldați.

Ear din Amsterdam a sosit azi-noapte următoarea telegramă :

Știri neconfirmate încă afirmă că 9000 soldați englezi s'au predat în Ladysmith Burilor. La Londra consternația e colosală.

Cu data de 3 Noemvre din Londra se telegrafează :

Guvernatorul Hutkinson (din Natal) anunță că dela oarele 2 și 1/2 ori ce comunicație cu Ladysmith este întreruptă. Se pare că orașul este impresurat de Buri.

Temerea aceasta a Englezilor va fi poate chiar o realitate.

„AICI!”

În sfîrșit s'a întâmplat și minunea aceasta: ziarele maghiare anunță un act de românism fără să ne ocărăscă. La Sebeșul-săsesc mai mulți r. serviști români au răspuns adecă „aici” în loc de „hier” când ofițerul a strigat apelul nominal.

Fără a ne ocupa de fapt în sine, vom zice câteva cuvinte numai asupra comentariului ce-l face presa maghiară.

Colonelul de honvezi Habrovsky (din Pojon) scrie chiar el un articol, reproduc de aproape toate ziarele maghiare, în care zice :

„Niciunul nu este scris ca soldatul rezervist să se anunțe în limba germană ori maghiară. Interpretarea în sensul acesta prin ordinul recent al ministrului este deci o idee nenorocită, prin care s'a introdus politica de naționalități în armată. Dacă instrucția se poate face în limba maternă a soldaților, de ce nu s'ar folosi limba maternă a rezerviștilor și la control ? Ministrul ori va retrage deci ordonanța (conform căreia numai cuvântul „hier” se poate folosi) ori se desînțează peste tot anunțarea verbală, și rezervistul pur și simplu fără a zice ceva, își presintă hârția”.

Va să zică: pentru ca să se poată pronunța un cuvânt maghiar („jelen”) în armata comună, șovinistii ar fi gata să sufere și pe „zde” și pe „alci” și pe toate celelalte cuvinte simile în alte limbi

E vorba numai că ce zice Viena. Deocamdată se semnălează că alaltăieri la Gaila (Boemia) căpitanul care făcea controla rezerviștilor a pedepsit cu 10 zile arest pe cel care s'a prezentat strigând „zde”. Ear' ofițerul de poliție, căruț căpitanul îi spusese să ducă la arest pe rezervist, a refuzat și a trebuit să fie chemați gendarmii pentru a se îndeplini porunca. În curând însă s'au adunat peste 600 rezerviști și au amenințat, așa că celui arestat șeful cercului i-a dat drumul. La Jaromir aceeași scene, așa că populația ceă revoltată numai cu ajutorul

sulțelor a putut fi scoasă din curtea casărmii.

De sigur, Românii chiar dacă au strigat „ĂICI“, n'au voit să demonstreze, cu Cehii ori Ungurii.

In armată Ungurii sunt cei din-tăiu cari au făcut politică.

Vom cere însă, că dacă până și un colonel de honved admite limba maternă pentru înlesnirea soldaților, cu atât mai osebii să se folosească limba maternă în administrație și justiție.

Șoviniștii se laudă.

„Egyetértés“ scrie :

„Totdeauna contrari cinstiți am fost tendințelor separatistice ale naționalităților noastre din patrie și ne-am pus în apărarea libertății umane generale chiar și atunci, când am avut a face cu mișcări naționaliste, ce nu se împăcau cu simțimintele noastre patriotice. Am făcut-o aceasta, pentru-că eram în cunoștință, că omul despoiat de libertate și subjugat nu sporește liber nici materialmente, nici în cele intelectuale. Prin neînfrânarea sa naționalitatea română totdeauna a fost spre greumântul patrioților maghiari, dar' când am solicitat în potrirea Românilor luarea măsurilor înăsprite, executarea acestor măsuri am cerut-o numai, pentru-ca cei duși în rădăcină să se întoarcă la calea cea corectă, și ca, venindu-și în fire, să-și caute fericirea în promovarea intereselor patriei comune. N'am mers însă nici odată până acolo ca bună-oară Austria față de Românii sei. Românii din Ungaria pot să se cumintească din cazul de mai jos, care dovedește soarta tristă a Românilor bucovineni.

Gubernorul Bucovinei Bourguignon de pildă cu torturi, aplicate cu barbarismul în-tunecatului ei mediu, a vrut să înfrânzeze pe Românii bucovineni. A strivit demnitatea clerului greco-oriental, apoi a octroat în grumazii României pe episcopul Arcadie și contra voinței lor a introdus în orașul celor mai principale instituții ale lor oameni străini cu totul de știința, de naționalitatea lor, cari s'au dovedit niște mășavi mercenari politici.

Pentru paralizarea tendințelor — în multe privințe juste — ale Românilor, Bourguignon n'a pășit cu ordinea de drept sancționată și depusă în legile statului, ci a adunat în giurul său pe toți acei mercenari vânători de foloase particulare, cari în cea mai mare parte au imigrat în Bucovina din străinătate și cari nici cât e mai puțin nu s'au interesat de soarta Bucovinei; pe această i-a folosit guvernul pentru ducerea la îndeplinire a machinațiilor sale politice. Însă Bourguignon a primit astăzi în Cernăuți și în orașele vecine o lecție bine meritată. Azi în capitala Bucovinei vr'o zece mii de Români, conduși exclusiv de preoți, au protestat în potrirea guvernării necinstite

și antic constituționale a lui Bourguignon. Dr. Ioan Turcan, deputat imperial, exarchul A. Procopovici și Eusebiu Popovici, profesor universitar, au fost convocatorii uriașei adunări. După-cum ne telegrafează raportul nostru din Cernăuți, la această adunare populară au luat parte în număr mare: aristocrația română, corpul funcționarilor români și clerul, inteligența română și însuși poporul român.

Adunarea de protestare a decurs în cea mai mare ordine și în locurile publice din întreg orașul se putea auzi:

„De la ținuta noastră deamună depinde triumful intereselor noastre comune. Pericolul comun nu este pericol și în casa noastră noi vom fi stăpâni“.

„Adunarea de protestare a primit hotărârea, în urma cărei cu privilegiul zilei onomastice a împăratului din nou vor protesta împotriva purtării nemotivate și grosolane a lui Bourguignon, manifestată față de clerul gr-or., și printr'un memorandum vor cere satisfacție de la domnitorul. Adunarea a enunțat totodată, că românimea vătămă și defăimată nu se va liniști câtă vreme guvernorul actual va rămâne în fruntea provinciei.

„Ce zic dară agitatorii români din patria noastră, când cetesc asemenea lucruri? S'a întâmplat oare vr'odată asemenea brutalitate cu Românii din Ungaria? Așa e că nici odată. Însă cu toate acestea Maghiarii e acela, care în chipul cel mai barbar se poartă față cu naționalitățile. Pentru ce nu scriu foile noastre române despre soarta „fraților“ bucovineni, căci doară acelora cu mult mai rău le merge, decât Românilor din Ungaria!“

Ce ție și îndrăzneala: nu e guvern unghuresc care să nu ne fi denunțat pe noi Români că suntem iredențiști și să nu ne fi tratat ca pe trădătorii de patrie, și totuși, ziarul șovinist îi scoate pe austriaci mai rei și are aierul a ne zice: Vedeți, în ce fericiri înotați, pe lângă frații vostri bucovineni!

Dar aceia sunt șicanași de un om, pe care însă îl vor da ei de pământ, pe când noi gemem sub un sistem șovinist și pervers... Ei cel puțin au dreptul de întrunire și protestare... Noi, nici atâta!

Să și vadă deci Ungurii bărnele din ochii lor, și de painul din Bucovina, grija fraților noștri.

DIN ROMANIA

Educația prințului Carol.

O comisiune aleasă din sinul S-tului Sinod va înmâna M. S. R. gelui o carte de rugăciune, aprobată de Sinod, pentru educația religioasă a principelui Carol.

Traficul cu Ungaria.

Traficul căilor noastre ferate cu căile ferate ungare, în cursul lunii Septemvrie,

față cu perioada corespunzătoare a anului trecut, a fost foarte redus, atât în export cât și în import.

Importul de cărbuni din Ungaria, a fost foarte redus, dar mult mai nelusemnat a fost importul ferărilor, al mașinelor, al zahărului și al lemnărilor.

În ce privește exportul nostru în Ungaria el a scăzut în cereale, dar a crescut față de anul trecut, în ferării vechi și în păcură.

A crescut mult exportul ouălor cari însă au fost destinate nu pentru piețele din Ungaria, ci pentru cele din Austria și Germania.

Dela societatea „Petru Maior“.

Apel.

Societatea de lectură „Petru Maior“ a tinerimei universitare române din Budapesta — în virtutea dispozițiilor din regulamentul său intern mai nou — are datoria a da tot din cinci în cinci ani un Almanach literar, în care să se cuprindă cele mai bune lucrări citite și debătute în societate, precum și alte lucrări, încurse spre acest scop, dela scriitorii de valoare ai neamului nostru.

Chestiunea acestui almanach a preocupat pe toate comisiunile literare dela 1896 încoace, între cari cea din 1897 a și lansat nește apele către scriitorii noștri, invitându-i a-și da concursul lor, pentru-ca astfel acest almanach să poată vedea cât ma curând lumina zilei.

Aceste apeluri n'au rămas fără răsunet. Domnul Ioan Slavici, Atanasie Marienescu, Titu Maiorescu și Florian cav. de Portius s'au grăbit a răspunde. Dl Slavici a trimis o lucrare despre „Educația națională“, dl Marienescu despre „Smei în basmele române“, ear' dl Maiorescu și cav. de Portius au promis sprigin și interes. Tot pentru Almanach este destinată și lucrarea dlui Nicolae Sulică „Limba vechilor noastre cărți bisericesti“, precum și a dn-ii Lucreția de Costă Nicoară despre „Alma de Dunca Schiau“.

Fie lucrările încurse, fie spriginul și interesul promis, fie speranța de reușită, dar' mai pe sus de toate din datorința, ce o avem de achitat față de cei ce ne susțin și spriginesc, față de poporul nostru, care cu drept cuvânt așteaptă fapte de la noi, comisiunea literară a luat din nou în mână această afacere și voiește ca cu ori ce preț s'o ducă la bun sfârșit.

Aducem aceasta la cunoștința obștei române și în special la cunoștința scriitorilor

români de pretatindenea și îi rugăm, să ne stea într'ajutor cu cuvântul și cu fapta.

Vă rugăm, cărturarilor români, grăbiți a contribui la reușita și izbânda acțiunii noastre prin lucrări din ori ce strată de limbă, literatură și istorie noastre române.

Înțelegeți destul de bine și deci n'aveți să vă mai spunem noi, ce însemnă are acest Almanach pentru societatea noastră și pentru viitorul ei.

Tot ceea ce vă putem spune e, că acum la finea veacului, nu credem să putem da mai bine socoteală despre ceea ce am lucrat în decurs de 40 de ani, decât când basă s'a pus acestei societăți, de a publica acest Almanach.

Toți acei P. T. domni, cari vor lucra pentru Almanach, sunt rugați a se înșina (Molnar utca 20, II. 10), cel mai până în 15 Decemvrie n. a. a., ear' lucrările să fie trimise până 15 Martie anul viitor, ca astfel să rămână timp suficient și pentru executarea tehnică.

Deocamdată atâta.

La timpul sou vom încunungița publicul român despre cuprinsul Almanachului, cu care ocaziune vom exmita listele de prenumerațiune.

Dee D zeu, ca Apelul acesta să aibă răsunet în inimile celor chemați a ne da sprigin și ajutor și astfel Almanachul nostru să nu mai rămână proiect, ci faptă să se facă.

Budapesta, din ședința comisiunii literare a soc. de lectură „Petru Maior“ ținută în 29 Oct. 1899.

Ioan J. Lăpădat,
președinte.

Michail Navro,
referent.

Afacerea Brankovici.

Se scrie din Novi-Sad :

Când deputatul dietal Jagici, ca membru al comitetului congresual permanent exmis de ac sta a cerceta socotelele oficialelor bisericesti pe unde a trăit Brankovici s'a convins, că învinuirile ridicate contra patriarhului asupra gospodăriei lui ca episcop în Timișoara sunt pe deplin adovărate, s'a dus la Zombor, pentru a cerceta cum a administrat Brankovici acolo banii, pe când era protopop în acel oraș.

Comunele din acest protopopiat, în care patriarhul ar fi defraudat banii, sunt următoarele: Baia, unde a reținut 200 mii pe cari nu i-a înăpoiat decât după 15 ani; Brestovat, Mileticului sârbesc, Paragor, Sănișici, Pacir, Sovat, Parabuty, etc. în total 30 comune.

FOIȚA „TRIBUNEI POPORULUI.“

INFLUENȚA FRICEI

ASUPRA

CORPULUI ȘI SPIRITULUI.

Adese-ori oamenii suferă sdruncinări, aguduituri puternice corporale, fără să se rănească. Cu toate acestea, unii dintre ei se îmbolnăvesc grav și, în cele mai multe cazuri, boalele pe cari le contractează nu se pot vindeca. Aceasta se întâmplă când aguduiturile corporale sunt împreunate cu o spaimă mare, când, așa dar, e aguduit și psihicul omului — fapt ce s'a observat de multe ori cu ocazia nenorocirilor pe liniile ferate. Boalele psihice sunt pricinuite de spaima grozavă ce cuprinde pe om în momentul unei astfel de nenorociri. Caracteristica fundamentală a boalelor psihice, contractate în urma unei spaimi, sunt de natură melancolică-hipocondrică. Bolnavii sunt indispuși, adese-ori supărăcioși, tăcuți distragși; ei se gândesc mereu la nenorocirea prin care au trecut (o ciocnire de trenuri, cutremur de pământ, prăbușirea unei case, ciocnire de vapore, etc). Ast-fel cereul lor de gândire se micșorează. Urmarile sunt: neliniștea, agitația, frica, dispoziția mea spre frică; aceasta din urmă crește la cel mai mic șgomot și când se face în-tunec. La acestea se mai adaugă: slăbiciunea gândirii, moleșirea minții, neputința de a mai munci cu capul și pierderea memoriilor. Bolnavii vorbesc puțin, sunt gata

tot-deauna să plângă, se zăpăcesc repede, se încurecă, își perd cumpătul și încep să tremure; ei nu mai au voință și energie. Unii bolnavi amețesc, leșină sau sunt cuprinși de atacuri de epilepsie. Unui conducător de locomotivă a început, peste 7 luni de la ciocnirea trenului lui cu un alt tren să-l cămă pământ și în scurtă vreme a ajuns fără mustațe, fără barbă și fără nici un fir de păr pe cap. În același timp trăsăturile feței lui i-s'au schimbat cu desăvârșire.

În interval de un an, fața tinărului conducător a devenit urâtă, galbenă și sbrăcită ca a unui bătrân slăbănog de 70 de ani. El a murit peste 3 ani de meningită.

Ivirea unei paraliziș parțiale a corpului și a diferitelor membre, sdruncinarea acțiunii normale a vieții prin o aguduire puternică a trupului și prin o spaimă mare, sunt datorite rănirii nervilor sau a șirei spinării. Când însă corpul a suferit mai puțin și efectul a fost mai puternic asupra psihicului, dând naștere la boale grave, atunci chestia se schimbă și se confirmă, în mod evident, influența mare a spiritului asupra corpului.

Interesante sunt, în privința acesteia efectele cutremurului de pământ, chiar și ale celor mai slabe. Mulți oameni suferă urmările spaimii teribile din timpul cutremurului. În descrierea sa asupra cutremurului de pământ din Wierj, Dr. Atiaoff spune că mai toți locuitorii de acolo s'au ales cu sistemul nervos sdruncinat. Când, a doua zi după cel mai puternic cutremur, striga cineva în orașul Wierj apă, mai

toți locuitorii fugeau la câmp de frica unei inundații, cu toate că în apropiere nu se află nici un curs mare de apă. Oamenii păreau niște automați; ei se speriau și tremurau grozav la cel mai mic șgomot. La oamenii mai bătrâni se observa o slăbire a tuturor funcțiilor. Afară da aceea, mulți s'au ales cu bătăi grele și dureroase de inimă. Mai multă vreme, toți locuitorii au suferit de insomnie, de care n'au putut fi scăpați cu nici o doctorie. 7 persoane în etate de 20—39 ani au înnebunit. Și unii s'au vindecat, mult mai târziu. De asemenea s'au vindecat și aceia cari erau paralizași.

În literatura veche și nouă se află numeroase exemple cari arată influența fricei asupra corpului și spiritului.

Olinioară se credea că frica poate servi ca un metod de educațiune. „Uite lupul“, „Vine gogorița“ etc., erau mijloace plăcute de amenințare și povestile cu dracl, fantome, cu morți cari învie, etc. serveau și servesc și acum pentru sperierea copiilor. Alții sperie copiii socotind că tot sperindu-și îi vor face ca la urma urmelor să nu se mai sparie de nimic, să fie curajoși. Urmările sunt din cele mai triste. S'a văzut copii sănătoși și veseli, îmbolnăvindu-se greu. Unii au murit, alții s'a idiotit contractând pentru toată viața lor boale foarte grave.

Doctorul englez Cooper istorisește un cas curios de efect al fricei asupra unei fete de 10 ani. Fata fusese trimisă într-o odaie întunecoasă ca să aducă un cuțit. O

prietină a ei, ca s'o sperie, i-a sărit deodată înainte după ușa odăiei întunecoasă. Fetița s'a speriat grozav și a început să doară capul. În ziua următoare auzia rău; peste 3 zile a asurzit cu desăvârșire. Cooper a văzut-o peste 3 luni în aceeași stare tristă.

O altă copilă, în etate de 5 ani, a fost speriată, într'o pivniță, de un frate al ei, care se mângaise cu funingină pe obraz. Copila a fost apucată de niște crampe teribile cari nu i-au trecut de cât peste câteva zile. Peste câțiva ani, jucându-se pe stradă și restindu-se la ea o femeie, s'a îmbolnăvit din nou. A apucat-o epilepsia. Un băiat în etate de 9 ani, a fost speriat într'o zi de o sora a sa; nenorocitul s'a îmbolnăvit de epilepsie, de care a și murit.

O fată tânără din Brooklyn a fost, acum de curând, victima unei astfel de glume neșărate. Într'o seară, pe când trecea printr'un cimitir, pe unde se întorcea tot d'a-una când venia de la fabrică acasă, a fost speriată de un ténăr. Părinții văzând-o galbenă ca ceara și foarte agitată, au trebato ce i-s'a întâmplat. Fata le-a spus că pe când trecea prin cimitir a speriat-o un om îmbrăcat în haine albe. Când s'a pus la masă ca să mănânce, fata a căzut de o dată jos și după câteva svircoliri și-a dat suflul.

Exemplele acestea arată ce puternic influență are frica asupra omului. Efectele ei grozave nu se arată, de obicei, imediat ci mai târziu. O astfel de rănire psihică se aseamănă cu o rană, în care a rămas

Indignarea împotriva lui Brankovici e așa de mare, încât n'ar îndrăzni să easă din casă, chiar dacă ar fi sănătos. Dar e greu bolnav trupește, ear sufletește e zdrobit văzând cât e de urgisit și ce pagubă a adus bisericeii, din cauza nesațiului seu de bani, pentru a pute trăi ca ori-ce holteiu vesel mirean și a căpătui neamurile.

Foile s'arbești acum toate, afară de cea oficială bisericească, îl atacă în mod cât se poate de înverșunat. Nu mai poate scăpa, el trebuie să demisioneze.

NOUȚĂȚI

Arad, 4 Noemvrie 1899.

Moștenitorul de tron, arhiducele Francisc Ferdinand, după știrile mai nouș din Viena, e vorba să se cunune încă în săptămâna viitoare cu contesa Chotek. Pe de altă parte se zice că M. Sa Monarchul nu și-a dat încă învoirea pentru a se face această alianță.

Nainte cu opt ani contesa era damă de onoare a arhiducesei Stefania. Arhiducele Ferdinand a cunoscut-o la Abbazia, unde o vedea ore întregi admirând în tăcere marea liniștită. De aceea i-a și zis: „contesa melancolică”. Căuta să o vadă zilnic, așa că mai târziu a mers vestea până la Curtea din Viena. M. Sa Monarchul vorbindu-i de căsătorie, arhiducele a zis: „Sunt ferm decis a mă căsători numai cu o femeie pe care o iubesc și aceasta este contesa Chotek”.

— Și vreal să renunți la tron?

— La nici un cas. Doar M. V. ați spus că un domnitor nu trebuie să facă politică însurându-se, ci să ia pe cine-i place, — a replicat arhiducele.

Ei s'au mai întâlnit și în castelul Kruman din Boemia, ceea-ce aflându-se la Curte, arhiducele a fost trimis în călătorie, la sud, să-și întărească sănătatea. Nici această lungă despărțire n'a putut face ca arhiducele să iubească mai puțin pe contesa.

Controla rezerviștilor, cari n'au fost chemați anul acesta la deprindere de arme, de pe teritoriul de întregire a reg. 33 infanterie, se face azi în cetatea Aradului. O mare aglomerare de oameni și animație multă domnea în cetate.

vtrful rupt al pumnalului. Amintirea întâmplării care ne-a speriat grozav se încuibază în memorie ca un corp străin în carne, pricinuște turburări psihice și uitarea e singura armă cu care putem birui. Când spaima a fost așa de violentă, în cât a cauzat schimbări organice în creeri, în nervi sau la inimă, în cât mișcorează puterea de rezistență împotriva influințelor vătmătoare atunci urmările ei tin mai mult sau duc la o moarte sigură. E destul de dovedit că frica pricinuște paralisia sau moartea. Când băntue epidemiile, frica contribuie la sporirea deceselor. În astfel de cazuri agitația psihică—frica continuă—influențează ca niște otrăvuri asupra organismului.

Balele căinelui turbat conțin o otravă care face să turbaze pe cei mușcați. Simptomele turbării sunt: groaza de apă și de tot ce strălucește, neputința de a mai rezista numai la vederea apei, tendința de a mușca și spasmurile. Chinurile aceasta înfloritoare se sfârșesc cu moartea.

Simțul fricii poate să cauzeze și la om simptomele turbării.

D. Romberg istorisește că un medic din Lyon, care făcuse autopsia mai multor oameni morți de turbare, a început, de la o vreme, să creadă că a intrat și în sângele lui otrava turbării. Medicul și a pierdut pofta de mâncare; suferea de insomnie și când voia să bea apă i se oprea rșuflarea și par'căl stringea cine-va de gât. Peste câte-va zile, camarazii lui au reușit

Consistorul aradan a ținut ieri și alaltăieri ședințe sub presidenția P. S. Sale Episcopului Goldiș. S'au rezolvat afaceri curente.

Din arhidieceasă. Exc. Sa dnul metropolit în 26 l. c. a conferit ordul subdiaconului și diaconatului lectorilor Simion Moldovan, Demetriu Murășan și Antoniu Filipescu pe cari Duminecă în 29 II va ordona de preoți.

„Unirea”.

Iubileu. Cel mai vechiu profesor al școalelor din Blaj dl Nicolae Ionaș și-a sărbătorit în zilele trecute iubileul seu profesor de 30 ani. Ad multos annos!

Din diecesa Lugosului. Duminecă în 15 a. c. s'a deschis în Lugos școala de fetițe gr-cat. întemeiată din fund. Jova Popovici. A vorbit la această festivitate Rever. canonic Benjamin Densușan și Preasfinția Sa episcopul Dr. Demetriu Radu arătând necesitatea și folosul școlii bune.

O grandioasă manifestațiune de iubire și simpatie — scrie „Patria” de Mercuri — s'a făcut deputaților nostri d-lor Dr. George Popovici și I. Lupul la sosirea lor din Viena. Știrea despre intervenția deputaților nostri la guvernul central în contra uneltirilor pornite față de preoțimea noastră și știrea despre sosirea deputaților nostri din acest incident la Cernăuți, s'a lăsat ca fulgerul prin întreg orașul. Duminecă la orele 8 dimineață s'au strins aproape 300 Români din inteligență și țărănime la gară împodobiți cu mândrul nostru treicolori pentru a manifesta alipirea lor față de d-nii deputați Dr. George Popovici și I. Lupul. Remarcăm cu plăcere faptul, că și damele și d-șoarele române din Cernăuți în frunte cu vrednica noastră matronă dna Agripina de Onciul au fost în număr mare reprezentate. Sosirea deputaților nostri a fost întâmpinată cu viforoase strigăte de „Trăiască”. După această manifestațiune spontană s'a resfirat mulțimea manifestanților.

Un mare patriot — falimentat. Csävolszky, fostul proprietar și director al ziarului „Egyetértés”, care din nimic devenise milionar, a ajuns la faliment. Zilele trecute i-s'a licitat moșia din Csege, pe care are de altfel datorie (ca toți patrioții cari se respectă) câtă numai a putut să facă pe la diferite bănci. Ear' în curând i-se vor licita acțiunile trenului vicinal, (câci în prețul o po-

să-i alunge din cap ideea că e bolnav de turbare și medicul s'a făcut bine.

Pinel vorbește despre un soldat care a fost speriat, în timpul nopții, de tovarășii lui de arme. Îndată după sperietura soldatului a fost apucat de niște dureri teribile de gât; a început să-i fie groază de apă și să i se umple gura de bale. Boala s'a agravat și nenorocitul soldat a murit. La începutul boalei el a spus doctorilor că în viața lui nu fusese mușcat de nici un câine.

Profesorul Bosquillon, de la Hotel de Dieu din Paris, a mers așa de departe, în cât pe cei mai mulți dintre oamenii primii la spitalul lui ca bolnavi de turbare, i a socotit cu bolnavi de nervi. Moartea lor nu l'au convins de loc că n'a avut dreptate. El zice că, în anumite împrejurări, închipuirea e o otravă care poate omori și adeseori omoară.

Dar nu numai frica mare, spaima grozavă sau un efect dezastruos asupra omului ci și înfrustrarea, jalea, năzazul și grija. Influența lor otrăvitoare e mai înceată și nu se poate observa așa de ușor.

Doctorul Boggs a publicat la 1871 un articol interesant în care spunea că influența asediului se putea vedea în modul cel mai deslușit în înfățișarea tuturor Parisienilor. Bărbați și femei păreau că au trăit cel puțin 10 ani în cele câte-va luni de asediu. Un doctor în etate de 45 de ani, prieten cu Boggs, încrunțise și i se sbrțrise fața în timpul asediului în cât părea mai bătrân de 60 ani.

șiției ce făcea i-se da concesiuni din greu!) Debreczen—Abony—Polgâr, acțiuni pe cari făcuse de altfel datorie mare de tot la banca din Frankfurt.

O nouă carte militară în limba română. Dl Demetriu Bardoși, locotenent în regimentul 37 de infanterie din Novesinje (Herțegovina) va scoate încurând de sub tipar „Raquamentul de serviciu în limba română pentru armata ces. și reg.” Dl D. Bardoși va face prin această nouă lucrare a sa un serviciu foarte simțit tinerilor ostași români.

Logodnă. Dl Damaschin Mihailovici, arhitect român din Timișoara anunță fi-danșarea sa cu dșoara Albina Pausenberger.

Vapor român isbit de un vapor englez. O telegramă primită la direcțiunea serviciului maritim român anunță, că vaporul român „Iasi” a fost isbit de vaporul englez „Cythia”, în portul Rotterdam, cauzându-i mai multe avarii. „Iasi” intrase deja în portul Rotterdam și se afla fără presiune, remarcat în bazin de cele doue remorhere ale portului Rotterdam, când a fost isbit de „Cythia”. Vaporul român se afla încărcat cu cereale și cu scânduri. „Cythia” n'a suferit nici o avarie. În urma intervenției căpitaniei portului Rotterdam, motivată de reclamațiunile agenției române de vapoare din Rotterdam, comandantul vaporului „Cythia” a trebuit să depue suma de 2000 de lire și numai astfel „Cythia” a putut părăsi portul. S'a deschis o anchetă spre a se stabili răspunsabilitățile. Agentul român din Rotterdam evaluează stricăciunile suferite de „Iasi” la suma de 25.000 lei. „Iasi” a și intrat în șantierul din Rotterdam în reparațiune și va fi gata peste vre o două săptămâni.

O altă catastrofă a suferit corabia „Nutmeg State”, care circula între Bridgeport și New-York și care a căzut jertfă unui incendiu. Dintre toți călătorii numai 38 au putut scăpa cu viață pe corabia „City of Lawrence” care mersese în ajutor. Nenorocirea s'a întâmplat în golful Long Island. Corabia a ars de tot ca o hârtie muiată în petrol.

Olandezii contra Englezilor. De când a izbucnit războiul anglo-transvaalian, indignarea în Țările-de-jos în contra Angliei este foarte mare. Olandezii nu pot suferi pe englezi.

Următorul fapt, pe care îl reproducem după ziarul „Le Temps” din Paris, este destul de semnificativ despre indignarea olandezilor:

Un bărbier din Amsterdam a refuzat să radă pe doi englezi. Unuia dintre aceștia, băiatul îi dăduse deja cu clăbucul de săpun pe obraz. Stăpânul îi porunci să nu mai continue operațiunea, și cei doi englezi trebuiră să părăsească bărbieria în hohotele de ris ale asistenților.

Felurimi.

Ziaristica americană.

O probă faimoasă despre stilul gazetăresc din vestul Americii de nord ni l dă un ziar din comuna Clear Spring, districtul Arkansas. Acest produs al presei întrece cu mult prestațiunile revistei „Arizona-Kiker”.

În colonia Clear Spring, care numără 300 locuitori, un bărbat și-a construit o fortăreață unde scoate o gazetă.

Titlul acestei gazete este „Răcnetul libertății”, care apare în format mic și foarte primitiv. Numărul 3 al acestei „eminente” gazete cuprinde următoarele:

Politiks: În partea vestică a Americii a ploat iarăși în mod îngrozitor și după cum se prevede întreaga recoltă se va duce dracului. Președintele binecuvântatei noastre țări a refuzat ajutor coloniștilor de acolo. Președintele e un mare porc de căne și pungaș. El nu ne tratează ca pe niște oameni albi, ci ca pe niște negri, și bagă banii în buzunarele sale. Secretarul de stat este de asemenea un porc de căne. Soția sa poartă jachete scumpe și în fie-care an

face câte o călătorie la Paris. Acesta este un oraș în peninsula Europa.

Este timpul suprem ca un democrat să ajungă la cârma țării. Fratele redactorului nostru va scoate în curând o broșură în care va arăta câte mil de dolari se fură pe an.

Mai întâiu însă va merge la Washington ca să intervieveze pe președintele. Cine nu subscrie pentru această broșură, este un nebun, o canalie și un ipopotam. Vom publica în ziarul nostru numele acestor ipopotami, încadrate în negru și cu zeflemele.

Candidatul nostru este Jim Blain, din nefericire densusul suferă de ficiș. Măna i ar dracul ficișit. Alt-ceva nou nu este în America.

Telegrame: În Paris actualmente dă mult de vorbă un oare-care Dreyfus. Se zice că acesta a stat mult în pușcărie pentru furt. Din nefericire, corespondentul nostru special din Paris n'a aflat despre această alte amănunte. În numărul nostru viitor vom reveni. Buffalo Bill este încă angajat încă în circuit Barnum. Dumnezeu să-l bine cavinteze!

Partea comercială: Whisky s'a scumpit cu 2 centime în Chicago.

Brandy se vinde tot cu prețul de mai înainte. Noroc să dea D zeu!

Concetașenii redactorului erau grozav de furioși din cauza aceasta, mai cu seamă fiind-că plățiseră abonamentul pe două luni înainte. Ei bombardară cu petre fortăreața „Redacției”, dar fără rezultat.

ULTIME ȘTIRI

Viena, 4 Noemvrie. Se comentează viu faptul că Regele Sârbiei n'a fost primit de M. Sa Monarchul.

Primarului Lueger i-s'au făcut ieri manifestațiuni entusiaste. Azi fiind ziua sa onomastică, de asemenea vor avea loc serbări strălucite.

Anvers, 4 Noemvrie. O mare nenorocire s'a întâmplat ieri: podul peste Schelde s'a surpat, căzând în apă peste 200 persoane, din cari 50 s'au înecat ear' 50 sunt grav rănite.

Impotrivirea Cehilor.

Viena, 4 Noemvrie.

Se sporesc pe zi ce merge semnele care arată, că Cehii vor intra în opoziția cea mai hotărâtă față cu ministerul contelui Clary.

Ziarul de căpetenie al Cehilor moravi, „Lidové Noviny”, din Bérno (Brünn) scrie că reprezentanții comunelor din corcul politic Moravské Budeiovițe (Mährisch-Budweis) au ținut o întrunire, unde au luat în scris hotărârea, iscălită de toți primarii, că nu numai proclamă de ilegală revocarea ordonanțelor de limbă; dar și aceea, că, dacă guvernul nu se va reîntoarce imediat pe punctul de vedere al dreptului și al legii, comunele cehe vor păși cu toată energia pe terenul rezistenței pasive. Aceasta se va manifesta în următorul mod:

1., De la 1 Ianuarie 1900 vor înceta a încasa dările și peste tot a îndeplini ori-ce funcționare în numele și pe seama statului.

2., Nu vor primi nici un fel de hârtie nemțească, fie dela autoritățile militare ori civile.

3., Comunele astfel își vor întocmi trebile, ca poporul ceh însuși să facă pentru ca legile țării să fie validitate.

ECONOMIE.

Grâne.

Prețurile de la 31 Octomvrie.

	Arad:	B. Pesta
Grâu Aprilie fl.	7.17—7.40 fl.	8.28—8.37
Septemvrie .	„	8.12—8.13
Cucuruz vechiu	5.—5.20	5.04—5.08
nou	4.—4.10	5.14—5.15
Orz vechiu	„	5.90—6.60
nou	5.50—5.60	6.—6.10
Secară Apr.	5.60—5.70	6.70—6.71
vechiu „	„	6.20—6.45
Ovșă Apr.	4.40—4.50	5.18—5.20
Oct.	—	4.90—5.28

Editor: Aurel Popovici Barcianu. Red. respons.: Ioan Rusu Șirlianu.

Din „Biblioteca Teatrală” au apărut până acum următoarele broșuri:

Nr. 1. „Soare cu ploale”, comedie într'un act de Iosif Vulcan: 20 cr. Nr. 2. „Idil la țară”, comedie într'un act, localisată de Maria Baiulescu după Juin și Flerx: 20 cr. Nr. 3. „Biletul de tramvai”, comedie într'un act de Gr. Măruneșanu: 15 cr. Nr. 4. „Un om buclucaș”, comedie într'un act localisată de Maria Baiulescu, după M. Michel și Labiche 20 cr. Nr. 5. „Trei doctori”, comedie într'un act localisată din l. germană de Virginia A. Vlaicu: 20 cr. Nr. 6. „Pălăria cfasornicariului”, comedie într'un act, de Mdm. Emile de Girardin, localisată de A. G. N.: 25 cr. Nr. 7. „Unde dai și unde creapă”, comedie în 2 acte de Alexandru Cosmar, localisată de Iuliu Popescu 25 cr.

„Drepturile, datorițele și responsabilitatea membrilor de direcțiune”, de Alfred Kormos, trad. de Constantin Pop, funcționar la „Albina”. Carte foarte importantă pentru membrii din direcțiunea tuturor institutelor de bani și a ori-cărora societăți pe acții. Costă 1 fl. 50.

Gramatica Română pentru învățământul primar, partea I. de Ioan Petran, profesor siminarial (apărută în Arad, 1898 preț 15 cr.) e aprobată de Ven. Consistor din Arad. Venitul curat al acestei cărți didactice este destinat pentru înființarea unui fond, din care să se premieze învățătorii noștri, cari se vor distinge pe terenul învățământului și, îndeosebi, în propunerea limbii materne. Se poate comanda și dela adm. „Tribunei Poporului.”

Imprumuturi ieftine pe amortisație

Recomand în atențiunea on. proprietari de pământ și proprietari de case în Arad-centru, că prin mijlocirea mea pot obține până la cele mai mari sume și pe lângă condițiuni foarte favorabile

imprumuturi ieftine amortisaționale cu amortisație de 15—50 ani.

Nu comput înainte nici un fel de remunerație, convertesc datoriile vechi, de asemenea la dorință anticipez de la mine cheltuielile de întabulare.

Provocându-mă la faptul, că de mai mulți ani la foarte numeroși înși i-am împlinit spre cea mai mare mulțumire a lor trebuințele de împrumuturi, rog cu toată stima pe on. domni proprietari de pământ și proprietari de case, ca în propriul lor interes cu deplină încredere să se adreseze mie cu afacerile lor de împrumuturi.

Imprumuturile sunt pe camete de 4/0 4 1/2 și 5/0
pe lângă amortisare corespunzătoare din capital

Institut de împrumut pe imobile și moșii 220 —59

Szűcs F. Vilmos

ARAD, Fă-ut Nr. 5, vis-à-vis cu moara Széchenyi.

Să spriginim industria din patrie!

Deschidere de prăvălie

FABRICA „INSOTIRII CĂLȚUNARILOR DIN ARAD”

aduce la cunoștința On. public, că cu începere din 1 August anul curent și-a deschis

Prăvălia sa

în palatul „MINORITILOR” din ARAD, strada Bisericii,

prin ceea-ce onoratul public nu mai este expus să cumpere cu bani scumpi fabricațiuni slabe din străinătate, ci poate să-și procure cu prețuri ieftine încălțăminte indigene de calitate excelentă și fason elegant.

Prețul ghetelor gata:

Ghete pentru bărbați, cu gumilastic . . .	dela fl. 2.80 în sus
„ pentru excursiuni din pele americană „ „	5.— „ „
„ de lack (pentru bărbați)	4.— „ „
„ pentru dame, cu gumilastic	2.50 „ „
„ regatta	2.20 „ „
„ din piele colorată de căprioară	2.50 „ „
„ de lack (pentru dame)	3.— „ „
„ pentru băieți	2.50 „ „
„ pentru fete	2.— „ „
„ pentru copii	1.50 „ „

Asortiment bogat de papuci pluș, pentru dame.

Comanda după măsură se primesc și se execută prompt.

Ne rugăm pentru spriginul binevoitor al On. public, pentru-ca să putem valor. această nisuință a noastră și ca în acest chip să fie ajutați micii industriași ai orașului nostru.

Cu toată stima:

Direcțiunea însoțirii.

381 5—

A apărut în tipografia
noastră și se află de vânzare

la

Administrația „Tribunei Poporului”

sub numirea

„AMICUL POPORULUI”

„îndreptător în cauze administrative și judecătorești pentru poporul român”

de TITU VUCULESCU pretor,

cu prețul de 50 cr. plus 5 cr. porto postal.

O carte în adevăr folositoare pentru popor, care cuprinde sfaturi și învățături de foarte mare folos pentru toate treburile și trebuințele poporului.

Administrația

„Tribunei Poporului”

Calindarul nostru

pe anul visect 1900

ca prim călindar scos în tipografia noastră

a apărut tocmai acum

cu ilustrațiuni, cu un bogat și variat cuprins literar.

Prețul 30 cr.

plus 5 cr. porto postal.

Doritorii de a și-l procura sunt rugați

a se adresa la

Administrația „Tribunei Poporului”.

La comande mai mari de 10 exemplare dăm 20% rabat.

ADMINISTRAȚIA

„Tribunei Poporului”.